

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Галузь знань	12 Інформаційні технології
Шифр та назва спеціальності	123 Комп'ютерна інженерія
Назва освітньо-професійної програми	Комп'ютерні мережі та Інтернет
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Факультет	Бізнесу та соціальних комунікацій
Кафедра	Журналістики, соціальних комунікацій та ІТ-права
Статус навчальної дисципліни	ОК-2 ОПП «Комп'ютерні мережі та Інтернет»
Форма навчання	Денна

Викладач

Ющенко Маргарита Вікторівна
rozochkamargo@gmail.com

доктор філософії у галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

Загальна інформація про дисципліну

Анотація до дисципліни	Предметом навчальної дисципліни «Історія України та державотворення» є данні про появу людей на території, окресленої кордонами сучасної України, їх розселення і спосіб життя, про їх етногенез, про українців і їх відносини з іншими народами, про матеріальний і духовний їх розвиток, про боротьбу за свою незалежність. Також важливо
------------------------	---

	зазначити, що історія – це перш за все бачення, яке вимагає часової і просторової відстані при твердому об'єктивному аналізі. Тільки завершені історичні цикли (економічний, політичний, релігійний, культурний та інші), тобто цикли, відносно яких можна отримати всебічне уявлення, є предметом історії.
Мета дисципліни	– Вивчення дисципліни «Історія України та державотворення» сприяє формуванню історичної свідомості народу, в якій органічно поєднуються знання, погляди, уявлення про суспільний розвиток. Закріплена в традиціях, обрядах, художніх образах та теоріях, історична свідомість дає змогу людству узагальнити історичний досвід. Історичне мислення є важливою складовою соціально-філософського освоєння дійсності. Дисципліна «Історія України та державотворення» вивчає закономірності розвитку суспільного життя в конкретних формах, в просторово-часових вимірах. Минуле є активним фактором змін, які відбуваються сьогодні. Змістом історії взагалі є історичний процес, який розкривається в подіях життя людини, дані про які збереглися в історичних пам'ятниках і джерелах. Події ці надзвичайно різноманітні. Вони стосуються розвитку господарства, внутрішньої і зовнішньої політики держави, міжнародних стосунків, діяльності історичних осіб.
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	ЗК-9. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК-10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Результати навчання	ПРН-4. Знати та розуміти вплив технічних рішень в суспільному, економічному, соціальному і екологічному контексті. ПРН-8. Вміти системно мислити та застосовувати творчі здібності до формування нових ідей. ПРН-20. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань, удосконалення креативного мислення.
Обсяг дисципліни	Загальний обсяг дисципліни: 4 кредити ЄКТС (120 годин). Для денної форми навчання: лекції – 22 години, практичні заняття – 22 години, самостійна робота – 76 годин. Для заочної форми навчання: лекції – 8 годин, практичні заняття – 6 годин, самостійна робота – 106 годин.
Форма підсумкового контролю	Залік
Терміни викладання дисципліни	Дисципліна викладається у 1-му семестрі (1–18 тижні)

Програма дисципліни

Тема 1.	<i>Вступ. Історія як наука. Предмет та методологічні основи курсу „Історія України”.</i> Особливості новітнього історичного етапу розвитку України та її місце у світі. Проголошення у 1991 р. незалежності і значення уроків історії для розбудови суверенної, демократичної держави. Історія як наука. Становлення української історичної науки. Видатні історики України та їх здобутки. М.Костомаров, В.Антонович, М.Грушевський, І.Крип'якевич, Н.Полонська-Василенко, О.Єфименко, М.Драгоманов, Д.Яворницький та ін. Методологія історичного дослідження. Предмет і завдання вивчення курсу, його місце в системі підготовки фахівців. Методологічні основи і періодизація курсу. Сучасна концепція «Історія України». Джерела вивчення історії України, історіографія та навчальні посібники з курсу.
Тема 2.	<i>Первісне суспільство і перші державні утворення на території України.</i> Початок формування людської цивілізації на території України. Сприятливість природних умов на українських землях для життя людини: помірний клімат, рівнинна місцевість, родюча земля, численні ріки та моря, корисні копалини. Поява тут стародавніх людей (архантропів) в епоху раннього палеоліту – не менше 1 млн. років тому. Вплив на людину в процесі еволюції природних і соціальних чинників. Адаптація людини до природних умов в процесі еволюції. Значення „неолітичної революції”. Виникнення і розвиток в стародавні часи різних соціальних спільнот. Племена трипільської культури та значення її здобутків в історії українського народу. Скіфсько-сарматський період. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Виникнення і розселення стародавніх слов'ян. Гіпотези етногенезу слов'ян. Східні слов'яни в VI—XI ст.
Тема 3.	<i>Основні закономірності, суть і наслідки етапів і процесів українського державотворення. Київська Русь та Галицько-Волинське князівство.</i> Основні закономірності, суть і наслідки етапів і процесів українського державотворення. Утворення та існування Київської Русі в період з IX до першої половини XIII ст. Становлення її як однієї з найбільших державних утворень середньовічної Європи та Азії, з яким змушені були рахуватися і візантійські імператори, і хозарські кагани. Високий рівень господарства і торгівлі стародавньої держави, популярність шляху “із варяг в греки”, розвиток культури і освіти, значення прийняття християнства, поширення співробітництва із сусідами. Геополітичне положення між двома культурно-цивілізаційними світами та їхні впливи на розвиток держави. Три періоди в розвитку Київської Русі, зміцнення і розквіт держави, досягнення вершин її політичної могутності та високого рівня економічного і культурного життя. Особливості політичного і соціально-економічного розвитку. Культура давньоруської держави. Період поліцентризму і розпаду. Поява першої етнічно української держави — Галицько-Волинського князівства — як безпосереднього спадкоємця Київської Русі. Данило Галицький та його боротьба проти татаро-монгольської навали.
Тема 4.	<i>Українські землі у складі Литви та Польщі (середина XIV - середина XVII ст.).</i> Приєднання українських земель до Великого князівства Литовського. Особливості Литовсько-Руського князівства, домінування тут українського населення, його традицій та порядків, культури і мови. Процес економічного і культурного розвитку українців у складі

Литовсько-Руського князівства на власній основі.

Польська експансія на українські землі наприкінці XIV – в середині XVI ст. Люблінська унія. Включення українських земель до складу Речі Посполитої. Посилення політичного і національного пригнічення, нав'язування католицизму. Виникнення та діяльність братств, піднесення національної свідомості. Польський феодално-католицький гніт в Галичині.

Утворення Кримського ханства та його експансія в українські землі.

Соціально-економічні процеси в українських землях в XIV–XVI ст.. Церковне життя. Берестейська унія та її наслідки. Культура України в XIV–XVI ст. Острозька академія. Полемічна література. Виникнення такої форми національно-визвольного руху, як українське козацтво, що згодом стало зародком нової державності. Заснування Запорозької Січі, її устрій. Суспільно-політична організація українського козацтва. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI – на початку XVII ст. Козацтво як впливовий чинник міжнародного життя.

Тема 5.

Українська національно-визвольна революція 1648 – 1676 рр.

Українська національна революція. Причини, характер, рушійні сили революції, її періодизація. Розгортання національно-визвольної війни (лютий 1648 – серпень 1657 р.).

Утворення Української козацько-гетьманської держави, її устрій. Переяславсько-Московський договір і погіршення стосунків з Росією. Громадянська війна та поділ козацької України на два гетьманства (вересень 1657 – червень 1663 р.). Гетьмани І.Виговський, Ю.Хмельницький.Боротьба за возз'єднання Української держави (червень 1663 – вересень 1676 р.). Гетьман П.Дорошенко. Причини поразки революції та її значення.

Тема 6.

Козацько-гетьманська держава та її відносини із зовнішнім світом (1676 – кінець XVIII ст.).

Колоніальна політика Російської імперії щодо України у XVIII ст.. Послідовне нищення українського суспільства, його культури, прав і свобод людини, закріпачення селянства аж до остаточного скасування завойованої раніше автономії. Ліквідація наприкінці XVIII ст. царизмом Гетьманщини –держави українського народу.

Українська державність наприкінці XVII – на початку XVIII ст.. Опір українців новому пригніченню у складі Російської імперії. Гетьман І. Мазепа і нова спроба визволення України. Культура України наприкінці XVII–XVIII ст.. Г. Сковорода. Українське бароко.

Приєднання до Росії Північного Причорномор'я і Криму, правобережних і південних земель. Розбудова Одеси. Розподіл правобережних і західноукраїнських земель між Російською та Австрійською імперіями.

Тема 7.

Українські землі під владою Російської імперії та Австро-Угорщини (кінець XVIII ст. – XIX ст.).

Україна в першій половині XIX ст. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Російської імперії.

Нова доба української історії – доба поступового національно-культурного відродження. Суспільні рухи. Кирило-Мефодіївське товариство. Теоретичне обґрунтування української ідеї та перша українська політична програма Нового часу. Т.Г.Шевченко та його роль у формуванні національної свідомості.

Західноукраїнські землі під владою Австрійської імперії. Початок національного відродження в Галичині. “Руська трійця”. Революція 1948 р. та перша політична організація – Головна руська рада.

Україна в другій половині XIX ст. Модерні процеси в Російській імперії та Україна. Соціально-економічний розвиток в пореформений період.Суспільні течії та рухи другої половини XIX ст. Діяльність „Основи”. Просвітницька робота української інтелігенції. Виникнення громад. „Стара громада” та її орган “Київський телеграф”.Українська ідея у поглядах М.Драгоманова, її позитивні наслідки для українського визвольного руху в кінці XIX та в XX столітті. Перша політична партія в Наддніпрянській Україні -

Революційна українська партія (1900 р.). Західноукраїнські землі у другій половині. XIX ст.. Громадська робота та український ідеал „москвофілів” та „народовців”. Радикалізація українського руху в Галичині. Русько-українська радикальна партія (1890 р.). Спроба поєднання „соціального” та „національного” у програмових засадах галицьких політичних організацій. М. Грушевський та наукове товариство ім. Т. Шевченка.

Тема 8.

На шляху до відродження державності. Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.).

Українські землі на початку XX ст. та в роки Першої світової війни. Трагедія українського народу в світовій війні. Перемога Лютневої революції в 1917 р. у Петрограді, повалення самодержавства.

Визначальна роль Української національно-демократичної революції в історії України як ідеї однієї спроби відновлення власної незалежної державності, що стала новим важливим імпульсом для остаточного здійснення віковичних прагнень українського народу. Початок революції і діяльність Української Центральної Ради, її всенародна підтримка. Політичний тиск Росії, неодноразові воєнні походи більшовицької армії проти молодшої української держави. Проголошення Четвертим Універсалом повної незалежності України. Звернення УЦР по воєнну допомогу до центральноєвропейських країн для звільнення українських земель від російської більшовицької армії. Більшовицька політика „воєнного комунізму” і продрозкладки – насильницьке вилучення хліба у селян. Масовий опір селянства, виступи під керівництвом Н. Махна, Григор'єва, Зеленого, Соколовського та ін.

Українська держава П. Скоропадського, здобутки і прорахунки його внутрішньої і зовнішньої політики. Виникнення опозиції. Діяльність Директорії по відновленню УНР. Утворення ЗУНР і проведення акту Злуки 22 січня 1919 р. Труднощі Директорії через втручання іноземних сил. Третій похід більшовиків та затвердження їх влади в Україні. Перші кроки політики радянської влади і початок соціалістичних експериментів в українських землях.

Тема 9.

Радянська форма державності в Україні за умов тоталітаризму (20-30-ті рр. XX ст.).

Україна в міжвоєнний період (1921-1939). Новий розподіл українських земель, утворення Радянського Союзу. Новий розподіл українських земель і початок соціалістичних експериментів на початку 20-х рр. Соціально-політична криза і впровадження НЕПу. Успіхи нової економічної політики в Україні. „Українізація” як обмежена форма українського національно-культурного відродження. Проведення в Україні сталінської форсованої індустріалізації. Насильницька колективізація. Голодомор 1932-1933 рр. як геноцид українського народу. Затвердження тоталітаризму і практика масових сталінських репресій.

Західноукраїнські землі в 20–30-х роках. Суспільно-політичне життя українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехо-Словаччини.

Тема 10.

Україна в роки II світової війни, деєталінізації та кризи радянської системи.

Українське питання напередодні війни. Радянсько-німецький альянс і приєднання західноукраїнських земель до СРСР. Напад Німеччини та оборонні бої 1941–1942 рр. Нацистська окупація і рух Опору та його течії в Україні в роки Другої світової війни. Боротьба ОУН-УПА. Визволення України від нацистських загарбників. Наслідки та уроки Другої світової війни.

Трансформації суспільного розвитку (др. пол. 1940-х – 80-ті рр.). Суперечливість і складність зазначеного періоду в історії українського народу. З одного боку – повоєнна відбудова народного господарства, подальший розвиток економіки і культури, спроби оновлення громадського життя в умовах деєталінізації. З іншого, – подальше поширення авторитарно-командних методів управління, все глибше втягування суспільства в тоталітарну соціально-економічну, політичну і ідеологічну кризу.

Тема 11.

Історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежної України.

Піднесення українського визвольного руху і проголошення незалежності України у 1991 р. Розгортання державотворчого процесу і причини труднощів. Стартові умови розгортання державотворчого процесу. Становлення владних структур.

Конституційні традиції в Україні.. Прийняття Конституції України 1996 р. та її історичне значення. Зміст і значення Помаранчевої революції 2004 р. Позачергові вибори до Верховної Ради України 2007 р.

Україна в новому геополітичному просторі. Формування концепції зовнішньополітичного курсу. Україна та СНД. Відносини України з Росією. Альтернативні варіанти геополітичної орієнтації України. Західний напрям зовнішньої політики. Головні кроки України на шляху до європейської інтеграції.

Список рекомендованих джерел

1. Греченко В.А. Історія та культура України: Підручник. Харків: ХНУВС, 2017. 440 с.
2. Палій О. Короткий курс історії України. К. : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2023. 449 с.
3. Бойко О. Д. Історія України : посібник. К.: Академвидав, 2014. 720 с.
4. Ганчев О.І., Стоянов Ф.Ф., О.М. Шеремет О.М.. Історія України. Навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Одеса, 2011. 364 с.
5. Качкан В. А., Величко О. Б. , Божко Н. М. та ін. Історія української культури: нац. підручник; за ред. В. А. Качкана. К. : ВСВ «Медицина», 2014. 368 с.
6. Качкан В. А., В. М. Левандовський Величко О. Б. та ін. ; за ред. В. А. Качкана. К. : ВСВ «Медицина», 2014. 360 с.
7. Бут О. М. , Бушин М. І. , Вовк Ю. І. та ін. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. М. І. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ, 2016. 644 с.
8. Робак І. Ю. , Глєбова Л. І., Демочко Г. Л., Чернуха О. В.. Хрестоматія з історії України. В 2 т. Т. 1. З найдавніших часів до початку XX століття : навчальний посібник для студентів усіх факультетів. Харків : ХНМУ, 2015. 318 с.

Інформація про консультації

Щовівторка у вересні-грудні 2025 року з 14²⁰ до 16²⁰ год., ауд.227

Загальна схема оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою		Нарахування балів	Бали нараховуються таким чином:
		для іспиту	для заліку		
90-100	A	Відмінно	зараховано		Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою і становить: за поточну успішність (участь у практичних заняттях, виконання практичних завдань, лабораторних та контрольних робіт) та за результати заліку/екзамену)
82-89	B	Добре			
74-81	C				
64-73	D	Задовільно			
60-63	E				
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання		
0-34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни		

Політика опанування дисципліни

Відвідування: Здобувачі вищої освіти самостійно планують відвідування лекційних занять, що проводяться в межах дисципліни. Присутність на практичних заняттях та контрольних заходах (екзамен/залік) є обов'язковою. При проведенні занять в онлайн-режимі присутність здобувача враховується у разі відкритого вікна.

Дотримання принципів академічної доброчесності: Підготовка усіх завдань, письмових робіт і т. ін., що виконуються в межах дисципліни, здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно, на засадах академічної доброчесності. Викладач має право для перевірки робіт застосовувати різні програмні засоби.

Умови зарахування пропущених занять: зарахування пропущених практичних занять здійснюється за умови виконання та захисту відповідних завдань.

Інші умови: Навчально-методичні матеріали дисципліни розміщені на електронних платформах ДУІТЗ.